

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 34 (1393) 22 ЖНІЎНЯ 2018 г.

Памёр Хведар Нюнька

15 жніўня памёр Хведар Нюнька, сябар Рады і адзін з заснавальнікаў ЗБС "Бацькаўшчына", вядомы беларускі грамадска-культурны дзеяч у Летуве. Яму было 90 гадоў. Смерць сталася наступствам сур'ёзнай траўмы, атрыманай у верасні мінулага года.

Хведар Якубавіч стаяў ля вытокаў Таварыства беларускай культуры ў Літве, якое ўзначальваў дваццаць пяць гадоў, ад моманту заснавання, спрыяючы адраджэнню, захаванню і пашырэнню беларускай прысутнасці ў Літоўскай Рэспубліцы. Дзякуючы дзейнасці спадара Хведара, у Вільні сёння працуе беларуская гімназія, імёнамі славутых беларусаў названыя некаторыя вуліцы горада, на магілах беларускіх дзеячаў усталяваны помнікі і дзясяткі мемарыяльных дошак, а таксама захавана месца забойства Кастуся Каліноўскага на Лукішскім пляцы. Пад кіраўніцтвам Хведара Нюнькі Таварыствам беларускай культуры былі праведзеныя пяць Канферэнцый беларусаў Балты.

Хведар Нюнька ўраваў сваёй нястомнасцю, энергічнасцю і меў актыўную грамадзянскую пазіцыю, заўжды браў актыўны ўдзел у грамадскіх акцыях і кампаніях - выступая ў абарону беластоцкай

газеты "Ніва", у падтрымку Дома Марыянаў у Лондане, дапамагаў усталёўваць крыжы ў Курапатах... Усяго не пералічыць.

З "Бацькаўшчынай" Хведар Якубавіч быў ад самага пачатку і не пакідаў Згуртаванне без падтрымкі нават у самых неспрыяльных для арганізацыі перыяды. Ён быў вер-

ным сябрам і папечнікам нашага Згуртавання. Смерць Хведара Нюнькі для нас - непяпраўная страта.

ЗБС "Бацькаўшчына" выказвае спачуванні родным спадара Хведара, а таксама ўсім, хто яго ведаў. Мы шчыра смуткуем разам з вамі.

Управа МГА "ЗБС
"Бацькаўшчына".

95 гадоў з дня нараджэння Земавіта Фядэцкага

Земавіт Фядэцкі нарадзіўся 22 жніўня 1923 года ў Лябядзе на Лідчыне. Тут правёў дзяцінства і перажыў вайну. У вёсцы Феліксава ў 1942 годзе сабраў і апрацаваў вялікую колькасць беларускіх народных песень, якія выдаў у 1992 годзе пад назвай "Цёплыя вечары ... ды халодныя ранкі... czyli co spiewano w Feliksowie". З лёгкай рукі аўтара кніга трапіла ў многія краіны свету, аж да Новай Зеландыі. У Італіі зборнік назвалі "песнямі Атлантыды".

У 1948 - 1950 гадах Земавіт Фядэцкі працаваў шэфам рэдакцыі рускай літаратуры ў выдавецтве "Czytelnik" ("Чытач"). У 1950 годзе супрацоўнічаў са штомесячнікам "Tworczość" ("Творчасць"). У тым жа 1950 годзе стаў аташэ па культуры польскай амбасады ў Расіі. Дзякуючы знаёмству з Барысам Пастарнакам,

прывёз у Польшчу асобнік "Доктара Жывага" і надрукаваў у 1957 годзе фрагмент у штоквартальніку "Opinie" ("Водгукі"). Гэта была першая ў свеце публікацыя тэксту Пастарнака. Працаваў таксама карэспандэнтам "Рэчыпаспалітай" у Маскве. Перакладаў на польскую мову творы рускай, беларускай і французскай літаратуры.

У 1954 годзе ў Варшаве ўзнік STS - Студэнцкі тэатр сагтырыкаў, для якога Фядэцкі пісаў тэксты кабарэ, песні, у т.л. "Chyba tak", "Piosenka dla konduktora", "Piosenka o kole-dze". Дзякуючы Фядэцкаму, у STS прайшла сусветная прэм'ера п'есы "Эльжбета Бам" Данііла Хармса.

Земавіт Фядэцкі вельмі моцна любіў Беларусь. Пабываўшы ў розных краінах свету, казаў: "У Беларусі мне найлепей." У 1996 годзе наведаў

Ліду і Лідчыну, удзельнічаў у працы 2-га з'езду лідзян, сустрэўся з колішнімі сябрамі ў Феліксаве, Парачанах, Скрыбаўцах, Мажэйкаве і ў Гасцілаўцах, быў прыняты цёпла і сардэчна. Ён глядзеў на свет скрозь прызм беларускай вёскі, дзе ён нарадзіўся і перажыў нямецкую акупацыю.

Памёр 8 студзеня 2009 года ў Варшаве.

Вікіпедыя.

16 верасня ў Мажэйкаве Лідскага раёна пройдзе 2-гі адкрыты фестываль песеннага фальклору памяці Земавіта Фядэцкага. Запрашаем.

Сустрэча ў сядзібе ТБМ

19 жніўня ў сядзібе ТБМ адбылася сустрэча старшыні ТБМ, дэпутата Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь Алены Анісім з сябрамі Клуба "Літаратурна-музычная гасцеўня "Крыніца" з Баранавіч: Здановіч Ірынай, Скіпар Рэгінай, Раманчук Раісай, Цымбалавай Інай і Яцук Таццянай.

Падчас спаткання госці (а сярод іх ёсць сябры ТБМ,

а таксама сябры абедзвюх пісьменніцкіх арганізацый) больш даведаліся пра дзейнасць ТБМ, пра нашы перыядычныя выданні, а таксама пра мерапрыемствы, якія ладзяць сябры арганізацыі. Для ТБМ былі прэзентаваны некалькі паэтычных зборнікаў, якія можна будзе пабачыць у сядзібе.

Акрамя таго, госці з Баранавіч распавялі пра сябе, свае зацікаўленні, а таксама праспявалі песні, якія яны скла-

даюць самі на свае вершы. Некаторыя з гэтых песень маглі б добра ўпісацца ў рэпертуар як дарослых, так і дзіцячых калектываў. Напрыклад, "Півоні", "У купальскую ноч".

Сустрэча доўжылася больш за гадзіну. Напрыканцы старшыня ТБМ падаравала кнігі А.Усені "Грэх" і С.Шупы "Падарожжа ў БНР", а таксама некалькі нумароў "Нашага слова" для ўдзельнікаў клуба.

Наш кар.

ЗЫХОД У ВЕЧНАСЦЬ

Не жыве больш наш знакаміты грамадска-культурны дзеяч, вядомы ў Віленшчыне і ў Беларусі, спадар Хведар Нюнька. Памёр 15-га жніўня. З 1989 года па 2014 ён кіраваў Таварыствам беларускай культуры ў Летуве (ТБК). Калі ў пачатку 2000-х Масква і яе прыхлябаі ўзяліся нішчыць беларускія арганізацыі ў замежжы, то найперш дзякуючы пазіцыі і энергіі Хведара, ТБК было ўратавана ад расколу і перакупу і па сённяшні дзень стаіць на адра-

джэнцкіх пазіцыях актаў 25 Сакавіка і 25 Жніўня.

Хведар Нюнька быў энергічны і крэпкі чалавек. На здароўе не скардзіўся. Бацька ягоны пражыў 96 гадоў, працуючы і не хварэючы. І Хведар мусіў бы працяжыць не менш, калі б не збег няшчасных выпадкаў. Другога выпадку ягоны арганізм не перажыў. Вельмі шкада. Хоць яму было ўжо 90 гадоў, але смерць сталася заўчаснай. Такі, магчыма, лёс Хведара. Беларускае грамадства панесла страту. Яшчэ шмат што было не зроблена, не ўспомнена, не запісана, не апублікавана.

Мне запомніўся ягоны расповед, як у 1944 годзе ў Вільні, куды ён толькі што пераехаў і жыў у добра мне вядомым доме на Завальнай, аднойчы на святанні па-

чулася хорам спяваная жаўнерская песня-гімн "Мы выйдзем шчыльнымі радамі". Зірнуў у вакно: па вуліцы калонаю ішлі жаўнеры БКА (гэта былі якраз аддзелы Барыса Рагулі), якія ўступілі ў Вільню і крочылі далей у Прусію на ўзбярэжжа. У вялікім ўзрушэнні малады Хведар і бацька ягоны сталі на калені і пачалі маліцца. Слёзы цяклі з вачэй...

Шкода, што не ўдалося яшчэ дажыць да светлага часу, калі вернуцца жаўнеры БКА, ідучы маршам па бруку, і Сцяг Беларускі, бы вецер, лунаў бы над галоўмай. Яны вернуцца...

Бывай, Хведар Якубавіч. Пухам табе Віленская наша зямля.

16 жнівень 2018 г.
Зянон Пазыняк.

ISSN 2073-7033

9 772073 703003

Да 695-годдзя Ліды

Гісторыя горада ў даследчых працах, газетах і не толькі

Да 695-гадовага юбілею горада Ліды прымеркавана выстаўка "У гісторыю слова лідскага", якая адкрылася днямі ў літаратурным адзеле гістарычна-мастацкага музея (доміку Таўлая). Першымі наведвальнікамі новай выстаўкі сталі сябры літаратурнага аб'яднання "Суквецце" пры рэдакцыі "Лідскай газеты" (адкрыццё выстаўкі адбылося ў рамках чарговага пасяджэння літаб'яднання). Аснову экспазіцыі выстаўкі склалі арыгіналы і копіі даследчых прац гісторыкаў і краязнаўцаў мінулага і сучас-

насці, якія датычацца горада-юбіляра - Ліды.

На бачным месцы ў экспазіцыі змешчаны партрэт Тэадора Нарбута - аднаго з буйнейшых айчынных гісторыкаў XIX стагоддзя, які даследаваў у тым ліку і сваю родную Лідчыну, яе старажытны замак. Ахвотныя могуць азнаёміцца з хронікамі Яна Длугаша, Мацея Стрыйкоўскага, у якіх гісторыя Ліды даследуецца з часоў яе заснавальніка - вялікага князя літоўскага Гедыміна.

Копіі газеты "Ziemia Lidzka" - свайго роду летапіс Ліды 20-30-х гадоў мінулага стагоддзя. Тут жа змешчаны партрэты сяброў рэдакцыі той польскамоўнай газеты, напісаныя лідскім скульптарам Ва-

дзімам Вераб'ёвым. Шмат раскажуць аб Лідзе "польскага часу" і ўспаміны Ежы Путраманта, які ў свой час вучыўся ў лідскай гімназіі імя Караля Хадкевіча.

Увогуле, на выстаўцы прадстаўлены копіі і арыгіналы многіх газет, якія ў розныя часы выходзілі ў Лідзе, у тым ліку копія аднаго з першых нумароў газеты "Уперад" (папярэдніцы "Лідскай газеты"). Знайшлося тут і месца для гістарычна-літаратурнага часопіса "Лідскі летапісец", які выходзіць ужо больш за дваццаць гадоў.

Наведвальнікі выстаўкі таксама маюць магчымасць азнаёміцца з працамі сучасных гісторыкаў і краязнаўцаў Лідчыны: Валерыя

Сліўкіна, Станіслава Судніка, Анатоля Куляша, Мікалая Дзікевіча, Леаніда Лаўрэша і іншых.

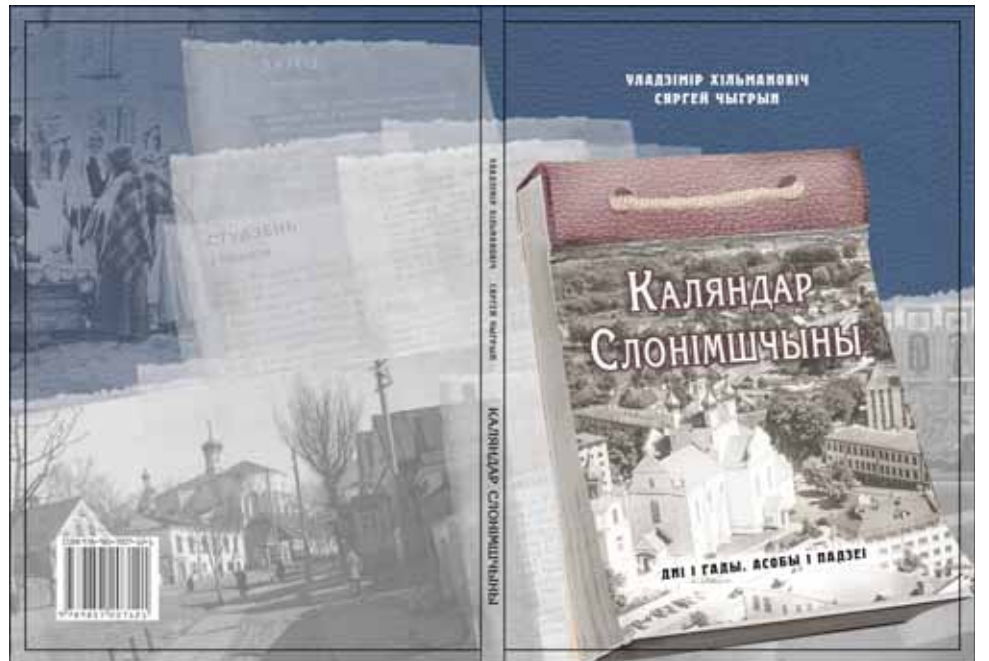
Ёсць у экспазіцыі і асобныя прадметы: друкарская ўстаноўка, друкарская машынка, тэлефон (разам са старымі тэлефоннымі даведнікамі), радыёпрыёмнік, тэлевізар 50-х гадоў і г. д.

- Выстаўка "У гісторыю слова лідскага" будзе цікавай для кожнага, хто неабыхавы да гісторыі Ліды, - гаворыць напрыканцы экскурсіі навуковы супрацоўнік музея Аляксандр Хітун. - Запрашаем наведваць яе і, дзякуючы копіям і арыгіналам даследчых прац, газет, часопісаў, пагартаць старонкі гісторыі нашага горада.

Аляксандр МАЦУЛЕВІЧ.

Нясвіжская раённая арганізацыя ТБМ выказвае шчырае спачуванне сябру Гарадзейскай суполкі Леаніду Качановічу з выпадку вялікай страты -- смерці бацькі.

Унікальны "Каляндар Слонімшчыны"

У менскім выдавецтве "Кнігазбор" свет пабачыла ўнікальная праца Уладзіміра Хільмановіча з Гародні і Сяргея Чыгрына са Слоніма "Каляндар Слонімшчыны". На працягу многіх гадоў аўтары "Каляндара Слонімшчыны" занатоўвалі славуція і трагічныя падзеі і з'явы слонімскай зямлі, дні нараджэння і смерці знакамітых і вядомых слонімцаў, а таксама тых асобаў, якія пэўны час тут жылі, вучыліся ці працавалі. Галоўным крытэрыям адбору асобаў служыла прыналежнасць да беларускага руху ў розных яго праўленнях (удзел у нацыянальна-вызвольных паўстаннях, падпольных рухах, палітычных, грамадскіх, рэлігійных, культурных арганіза-

цыях, а таксама асветніцкая, душпастырская, навуковая, пісьменніцкая, публіцыстычная, спартыўная дзейнасць і г. д.). Пададзены ў календары і адкрыцці некаторых музеяў, навучальных устаноў, грамадска-культурных і палітычных выданняў, прадпрыемстваў і калектываў, а таксама найбольш масавыя мітынгі і дэманстрацыі, якія адбываліся на Слонімшчыне. Адна з найважнейшых задач календара - гэта адлюстраванне і паказаць асноўныя канкрэтныя падзеі і гады жыцця, а таксама дзень і месяц нараджэння і смерці вялікіх і вядомых асобаў Слонімшчыны. Даты ўсе падаюцца паводле новага (грыгарыянскага) стылю. Падобным календаром

сёння не можа пахваліцца ні адзін райцэнтр. Таму добра было б, каб у кожным раёне Беларусі выйшлі падобныя календары, і каб іх жыхары памяталі і ўшаноўвалі знакамітых людзей і адзначалі важныя даты і юбілеі. "Каляндар Слонімшчыны" Уладзіміра Хільмановіча і Сяргея Чыгрына адрабаваны перш за ўсё тым, хто цікавіцца гісторыяй сваёй маленкай радзімы, а таксама ўсім зацікаўленым нашай агульнай гісторыяй - бібліятэкаркам, настаўнікам, вучням, навукоўцам, гісторыкам, краязнаўцам, сябрам грамадскіх арганізацый і супрацоўнікам райвыканкамаў.

Беларускае Радыё Рацыя, г. Слонім.

Гістарычны "Лекторый #999" пра сярэднявечнае Берасце

У дворыку сядзібы агенцтва рэгіянальнага развіцця "Дзедзіч" слухалі лекцыі і дыскусавалі на тэму старога горада.

Мерапрыемства пад назвай "Лекторый #999" было прымеркавана да гадавіны надання Берасце Магдэбургскага права 15 жніўня 1390 года. Кажы прадстаўніца арганізацыі Алена Каховіч:

- Гэта патрэбна рабіць

для таго, каб падняць тэму берасцейскай гісторыі. Хутка 1000-годдзе, а пра гэтую гісторыю амаль што не кажучы, максімум пра Другую сусветную вайну, а пра ўсё тое, што было раней - не. На наш погляд дзень, калі Берасце атрымала Магдэбургскае права, павінна быць Днём горада, а не дзень, калі горад вызвалілі падчас Другой сусветнай вайны. Усё гэта дыскусійнае пытанне і

патрэбна гэта падмацаць.

Сярод выступоўцаў былі: гісторык Антон Дадкевіч, краязнаўца і калекцыянер Іван Чайчыц, мастацтвазнаўца і архітэктар Ірына Лаўроўская ды іншыя. На сустрэчы таксама прысутнічаў і прадстаўнік газеты "Наша Ніва" Андрэй Дынько з новым часопісам "Наша Гісторыя".

Беларускае Радыё Рацыя, Берасце.

Фестываль, які працягвае традыцыі графіні Габрыэлі Пузыні

У пасёлку Беразінскім Маладзечанскага раёна прайшоў ужо трэці па ліку міжканфесійны фестываль хрысціянскай культуры *Laudato Si*. 10-11 жніўня ён прыняў больш за 120 гасцей.

10 жніўня ў Менскім абласным краязнаўчым музеі ў Маладзечне адбылася першая частка фестывалю, якая ўключала прагляд дакументальных стужак Юрыя Гарулёва і Сяргея Гараёўскага. Стужкі С. Гараёўскага закралі сур'ёзную сацыяльную тэматыку: першая была пра аборты, а другая - пра выхад з наркатычнай залежнасці. Адбылося адкрыццё мастацкай выставы "Дабраслаўленне" Лявона Грышука. Дырэктарам фестывалю выступіў Аляксандр Віслаўскі, былы ўдзельнік ансамбля "Песняры".

11 жніўня адбыўся канцэрт выканаўцаў хрысціянскай музыкі і спеваў. У ім ўзялі ўдзел: Вадзім Кулік, Лізавета Вішняк, гурты "Пілігрымы", "Рыбы", "Laudans", "Spasenie", "Селах". Імпрэзу вялі Юры Навіцкі і Алена Страшкевіч.

Арганізатар свята, пробашч парафіі ў Беразінскім і ў Палачанах ксёндз-канонік Сяргей Бараўнёў распавёў пра гісторыю мясціны, якая прымала фестываль, і пра сваё служэнне:

- Наша парафія невялікая, але яе гісторыя пачыналася ў 1443 годзе. Тады яна называлася Гарадзілава. Пасёлак Бе-

Маёнтак графіні Габрыэлі Пузыні

разінскае ўзнік у 50-х гадах мінулага стагоддзя, калі пабудавалі торфабрыкетны завод, і палову населенага пункта Гарадзілава назвалі Беразінскім. У мінулым у гэтай мясцовасці жыла і дзейнічала выдатная асоба, якая мела вялікае значэнне для культуры ў XIX-м стагоддзі - уладальніца маёнтка графіня Габрыэля Пузыня, паэтка і пісьменніца. Сюды прыязджалі творчыя людзі, яе блізкія сябры: Станіслаў Манюшка, Тамаш Зан, графы Тышкевічы, князі Агінскія, Ян Чачот, Ігнат Дамейка, Уладзіслаў Сыракомля і ладзілі тут салонныя вечары.

Графіня была пахавана пры старым касцёле, але ён пазней быў знішчаны. Засталася старая зарослая сажалка. Калічкі могілкі былі перакопаныя і часткова захаваліся, праз могілкі пракладзена новая дарога. Новы касцёл мы адбудавалі ўжо на іншым месцы.

Наш фестываль у Бе-

Касцёл Божжа Цела ў Беразінскім

разінскім - працяг мінулага, таго, што адбывалася раней. Хацелася б, каб літаратары, музыкі, мастакі збіраліся тут, каб праславіць Бога, таму фестываль называецца *Laudato Si* (Будзь праслаўлены, Госпадзе). Габрыэля Пузыня была вельмі пабожнай, яе пісьменніцкі псеўданім гучаў: у Імя Божжа. Зборнік яе вершаў у перакладзе Ірыны Багдановіч выйшаў у 2018 годзе ў найлепшай якасці і ўдзельнічаў у кніжным кірмашы ў Варшаве. Графіня Габрыэля старалася не толькі захаваць сваю веру, але памножыць і падзяліцца з іншым. Яе спадчына перадалася новым пакаленням, і цяпер мы адраджаем даўно забытае.

Першы фестываль у 2016 годзе быў цалкам музычным. Новы яго фармат аб'ядноўвае не толькі музыкаў, але і прадстаўнікоў розных сфер культуры. Сёлета мы запрасілі кінарэжысёраў, якія паказвалі свае стужкі ў Маладзечне. Лявон Грышук разгарнуў выставу, якая працягвае дзейні-

Удзельнікі фестывалю

чаць. У Беразінскім адбыўся вялікі канцэрт. Мы абапіраемся на Провід Божы. Усё тое, што робіцца, робіцца незда-

рма. Ёсць Божжа дабраслаўленне на тое, каб Беларусь была прыгожай і дагледжанай! Гэта залежыць ад усіх нас разам узятых, ад таго, як

ся!" Калі кожны пачне агітаваць, гэта не будзе свята радасці і мастацтва.

Эла Дзвінская,
фота аўтара і Catholic.by.

Ксёндз Сяргей Бараўнёў

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік, Павел Сяцко, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі. Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні. 231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 20.08.2018 г. у 17.00. Замова № 2298.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1500 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес. - 2,03 руб., 3 мес. - 6,09 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by